

Tečaj III. V četrtek 10. kozoperska (oktobra) 1850. **List 41.**

Rožica v dolini.

Rožica vesela
V dolini je cvetela,
Zibala v vetru se.

'Z ulja *) pribučala
Bučelica je mala,
Med vzela roži je.

Rožica vesela
Je venuti začela,
Obésila glavó.

Solnce spet je vstalo,
Čez dol i gaj sijalo
Šumljal je vir glasno.

Rožica pa vela
Ni bila več vesela,
Vse svoje žive dni.

'Z ulja pribučale
Bučele, se smejale
Ubogi rožici.

Bogastvo ne osreči vselej.

(Povest.)

Svoje dni je živela vdova, ki ni bila ravno bogata, ki je pa vendar toliko premoženja imela, da bi bila lahko vse svoje žive dni pošteno, in ne po siromaško živela. Imela je hišico brez dolgov, po zimi gorko staničico in postljico, in lakote jo je varoval njen kolovrat.

Imela je pa tudi bogatega bogatega brata. Brat vmerje in ji vóli silno premoženje, ktero si je bil z velikim trudom in pridoma pridobil. To preveliko pre-

*) Ulj ali bučelni panj.

moženje, ki ga ona po bratu dobí, jo tako omami, da ni več védla, kaj dela. Njena hišica ji več ne dopade, hišno orodje ji je preslabo, in sramota bi bila — si misli — se dalje s kolovratom pečati. Vse poprodá, in boljše reči pridejo na mesto slabših. Sosedé, s kterimi si je bila popred toliko dobra, zdaj pisano pogleduje, kakor da jih nebi poznala. Le prilizovavce, ki so jo naj srečnejšo in naj bogatejšo ženo imenovali, si je mislila prijatle, ter jih ni nikdar s praznim želodcem in s praznimi rokami od sebe pustila. Njeni družini se je tako dobro godilo, da nikdar tega; hlapci so se bahali, kot naj večji gospodi, dekle se šopirile, kot naj večje gospe. V vsih gosposkih družčinah je hotela ona zvonec nositi, to je perva in naj imenitniša biti. Celó za denarje igrati je začela, in si v čast štela, če je veliko zgubila.

Mlad gizdalín, ki je bil vse svoje premoženje zaigral, bi se rad z njenim bogastvom pomogel, ter jo snubi. Ker je bil zlahtnega stana, se častilačna žena z veseljem z njim omoži, upaje, da bode zdaj še bolj slula, kot popred.

To pa je bil ravno pravi pot do siromaščine. Kar koli sta pozelela, vsaka še tako draga reč se je morala kupiti; jedla, pila oblačila in vozila sta se skoraj po kraljevsko, tako da je šlo lepo premoženje kmalo rakom zvižgat; zakaj pregovor pravi: Dobre volje mošnje kolje. Celó zadolžila sta se. Mož, ki je od sile vinske slaščice pil, do dobrega zbolí in vmerje. Zdaj veršijo od vsih strani posojivci in tirjajo svoje denarje. Hiša in vse, kolikor je bilo še premoženja v blagu, je bilo prodano; samo to, kar je bilo na njej, so ženi pustili. Zdaj se verne sopet k ljudem, ki so bili njeno hišico kupili, ter jih prosi za božjo voljo, da bi ji v njej prostorček odkazali, kjer bi predla. Res je sopet predla, samo da ne tako veselega in zadovoljnega serca, kot nekdej. *U.*

S u s l i k.

Stopivši v pravo, brezgojzdno stepo južne Rosije

vgledamo po vsih potih majhno živalico po travi skakljati, ki jej Rosjani, suslik *) pravijo. Podoba je, da so ravno ti i taki kraji prava domovina te ljubeznive, mične i gibčne zverice, ker je v nekoliko bolj obraščenih okrajnah že več ne nahajamo, vsaj v tolikem številu ne. Suša i mehka stepna zemlja, kakor tudi mnoge redivne čebulne rastline i trave se jej posebno priležejo i odtod pride, da se tu zares kaj močno zaplodi. V svojem čudnem i smešnem ponašanju se suslik naj berže baža s sivo veverco. Le bi morali veverci njen repček nekoliko pristriči, i njeno kožico opikati, da bi pravega suslika iz nje dobili, ktere ga bi lahko veverco brezdrevesne stepe imenovali. Popolnoma jednak je mlademu zajčku s pristriženimi ušesci i nekoliko podaljšanim repom.

Luknje, ki si je suslik pod zemljo naredi, imajo po dva izhoda, in razun gnjezdlišča še shrambico. Lahko se iz njih preženó i vlové, ako se luknje z vodó zalijó. Vode ne morejo nikakor sterpéti, i torej se tudi o suhih letinah večidel zlo pomnožé, ko se nasproti v mokrotnih letih njih število pomanjša. Naj rajši se tedaj vselé po sterotnih berdih, kjer deževnica naglo odteka. Vendar se jih tudi na planej stepi nikakor ne manjka, i lahko se več milj daleč pelješ — skoro vsak pogled v travo bo na suslika naletel, na jednega, ki ravno v svoje gnjezdice švigna, na družega, ki pred svojo luknjico sedi, i se radovedno krog sebe ozira, tretjega, ki voljno travico muli i čedno jé. V globokih dolinah pa, kjer želve kupoma lažijo, suslika ne vgledaš.

Susliki imajo, kakor se kaže, mnogotere majhne, pa ljubke terme i strasti, ki se njih ličneje zvonini priležejo. Igrajo i šaliyo se med seboj jednako vevercam, i grizejo i čerčé po travi ko kipenčki (podlasice). Tudi radovedni so, kar je zmiraj, pri ljudeh kakor pri živalih, neko znaminje notrajnega dušnega življenja. Bliža li se jim človek, ali kaka druga nova stvar, naj pred glavico vkviško oberne-

*) Suslik, zemski zajček, *Cytilus vulgaris*.

jo. Stopiš bliže, se pri slednjem koraku više stegnejo, njih telo raste i raste, po malem se vzstezaje, dokler na zadnje ravni kot sveča v travi po koncu stojé, čez bilje i cvetlice gledaje, i glavico jednako ptici zdaj na to, zdaj na uno stran obračaje. To vztezanje zverice po malem je zares prav čudno, i zdi se, kakor da bi bilo njeno telo iz več kolenc, kot daljnogled, sostavljeno. Se mu li še bolj bližáš, se njegova sničavost premeni v skerbnost, i zdaj ravno tako, kakor se je popred po malem vztezal, po malem vkup leze; skerbnost se premeni v bojazen, in on skoči k svojej luknjici. Tam sopet sede, se krog sebe ozre, i prerajtuje bližo nevarnosti. Ako se umakneš, se prec na plano verne, ter se naprej igra. Stopiš li pa še bliže, ga strah i groza obideta, i derkne v luknjico.

Glas suslikov je grozno otožen. Dal bi se murčkovemu čričanju primeriti, le z razločkom, da je milši i tanjši, i da se na koncu zmir nekoliko bolj zateguje. Doni kaj tožno i ganljivo, kakor glas ravno umirajočega bitja, kar se — čudno! — ž njegovo živostjo po nikakem ne sklada. Je pa tudi ovi glas jedino, kar ima suslik otožnega na sebi. Zakaj že nja veselost i nja ljubezen do življenja v družbi nam ga naznanite prijazno i ljubezivo, in nikakor otožno živalico. Kjer se koli suslik pokaže, ni nikdar samši, timveč v celi družini, i najdejo se kraji po stepi, ki so več milj daleč podkopani, v kterih je luknjica pri luknjici. Jedo travo in trava semena, tudi čebulo i koreninice, škodijo tedaj tudi njivam i družim sadiščem, vendar veliko manj od miši, ker se ne vselujo kot té v rahlo zemljo njiv, v žitišča i sadišča ljudi, timveč veliko rajši na planej stepi prebivajo, ter se od prerahle njivske zemlje že zavolj dežja odtezajo, ker njegova mokrota prerahljana tla njive veliko hitreje i globeje premóči, kot na terdej stepi. Le baštanom, to je ver-tom so zelo nevarni, v kterih Malorosjani *) dinje i lubenice (arbuze, vodene dinje) sadé. Neizrekljivo ljubijo slad-

*) Malorusi,

ka jedra tega sadú, ter je iz zemlje izgrebajo. Malorosjani i Bulgari torej svoje baštane ob času setve krog i krog z zadergami, zanjkami i pastmi obmeje, v katerih po tem takem marsikteri sladkosneden suslik svojo lepo pikasto kožico pusti. Ljudje te kožice spravljaajo, i svoja oblačila ž njimi obrabljajo. Tudi cele kožuhe i spavne sukne šivajo iz njih.

Suslik je brez dvombe naj številnija čveteronogata žival stepe, ter mora ko taka tudi veliko drugim v živež služiti. Vse lovi vbozega zajčka, orel i skopec, volk i lesica. Tudi veči del stepnih psov nima družega živeža, kot ljube suslike. *Detomil.*

Kako Samojed i svoje merliče pokopavajo.

Kadar kdo Samojedov umerje, ga inke t. j. ženske v naj lepšo odev oblečejo, ki jo je v življenji nosil, i po-verh še s pokrivalom iz jelenjih kóz odénejo. Potem ga iz njegove stanice potegnejo, ter na sanke nalože, na kterih se je vozil. Nato vganjuje ta dibej *) s pomočjo svojih vednosti, kje da hoče umerli pokopan biti, i sicer takóle: Vzame sekiro, jo pritisne z ostrino k drevesu ali k čemu drugemu, i jo sopet proč vzame. Ako gre rada proč, poméni, da je mesto, ktero so oni za pogrebenje odločili, umerlemu vgodno; nasproti pa, če sekira ne gre proč, pomeni, da je njih izbera njemu zoperna. Po tem zadavijo umerlemu na čast jelena, ter ga jedó. Po jedi vprežejo pod truplo jednega izmed jelenov njemu naj ljubših, i je odpeljejo na pokopališče; vsi Samojed i Samojedke, kolikor jih je bližnih, je spremijo. Tje pridši razrežejo inke jermene, s kojimi **) je umerli ovit, ga primejo za glavo i za noge, ter položé v zato pripravljeno jamo, kterej Samojed i „halmerdin“ pravijo, z glavo proti solčnemu zapadu. K njemu denejo tudi vsa orodja, kterih se je v življenji posluževal, toda polomljena, da bi, kakor truplo, tudi ona zanaprej nerabljava bila. Po tem, pokrivši gomilo z

*) Samojedski duhoven. — **) „k o j i - a - e“ namesto „k t e r i - a - o.“

deskami, jo s perstjo zasujejo, in postavijo jelena, na kojem so mertvega pripeljali, takó, da zadnji konec proti glavi pokopanega obernejo. Štirje Samojedi, s kolmi oboženi, pristopijo i bijejo od vsih strani na ubogo nedolžno zver, ktero so v pogibelj odločili. Če se tako strašno pobiti jelen le količkaj več ne gane, se vsi Samojedi silno razveselé, da jim je tako dobro izteklo. Ako pa jelen še glavo vzdigne, ali kako drugače se pregane, bežé i obupaje kričé: Vaenza! vaenza! to je, gorje! gorje! ker mislijo, da bo tedaj skoro sopet kdo izmed njih umerl.

Po tem razpoložé ogenj, mečejo vanj maslo, salo, kruh tobak. Samojedi, ki so mertveca spremili, se na ognju okajajo. Tadibej naznani zdaj s pomočjo že omenjenega bogovanja Samojedom, kateri del svojega oblačila da je komu pokaditi tréba; zato slednji izmed njih delek nečisté obleke odreže ter v ogenj verže. Ko se vsi Samojedi tako pokadijo, vzame vsak šibico, i tadibej ali kdo drugi vzame dve, i pod njegovim vodstvom korakajo vsi čez gomilo. O prehodu sujejo z ного proti zapadu, i vsak svojo šibico pred noge vsadé; isti pa, ki je dve vzél, vtakne jedno v versto z ostalimi, drugi pa pred glavo pogrebenca, pokazaje mu s pervim znamenjem svojo, i s poslednjim njegovo prihodno pot. I s tim ravnanjem sklenejo obred pogréba. —

Tako pa pokopavajo Samojedi le mlade i priletne ljudi. Otroke pa, ki še zób nimajo, hranijo v gojzdih, privezovaje je (jih) v zibkah k drevesom, ker menijo, da bi nepristojno bilo, polagati je v versto s takimi, ki so s svojimi grešnimi trupli vso zemljo oskrunili. D.

Sveti Osvald.

V gornjem Rožju in pri Zili na Koroškem je od sv. Osvalda nekde prav lepa pesem. Nekemu gospodu so od te pesni sledeče pripovedovali:

„Sveti Osvald je bil puščavnik in je v gojzdu prebival tri in trideset let; je mu brada zrasla, da bi se bil

lahko odel ž njo. Tičica je perletela, tičica lep bel golobček in je Osvaldu govorila: Oj Osvald moj idi na dom. Na tvojih domih gospoda ni, da se bodeš oženil. Kako se bodem jaz Osvald oženil, ki ne poznam prave neveste? Jedna je sicer nevesta za me, pa je daleč za silnim morjem, lepa zamorkinja. — Lep perstan mi daj, oj Osvald, in ga nesem čez morje nevesti, lepi zamorkinji. Sv. Osvald da golobčku svoj perstan zlat, kateri se je svetil, da bi luč pri njem peržgal. Beli golobček leti visoko čez silno morje in nese perstan zlat v svojem kljunču. Huda burja se na morju vzdigne in golobčku iz kljunča perstan izpade, golobček se za perstanom zažene in ga vjame popred, ko perstan morje zadoseže. Beli golobček se tako prenebeško vstraši, da se pri tej priči čez in čez počerni. Zlati perstan srečno lepej nevesti zamorkinji prinese, in se črn golobček k svetemu Osvaldu verne in od zamorkinje zakonski perstan prinese.“

Sv. Osvald se časti za mogočnega priprošnjika v morskih nevarnostih. Mala se kakor vel vitez nad oblaki klečeč, pod njem silno morje in barka v hudej burji. Na roki mu sedi črn golobček deržeč v svojem kljunu perstan neveste zamorkinje. Nekteri krivo misli, da je ta črna ptica vran — je pa le beli golobček, kateri se je od straha počernil. — (Sl. Bčela.)

Kratka slovnica slovenskega jezika.

§. 34. Glagol.

(Nadalje.)

Slovenski jezik ima še tri posebna plemena glagolov. Eno plemo obseže take glagole, kateri povejo, da se delo ali djanje le enkrat zgodi, in prec ko se zgodi, tudi prec neha. Take imenujemo glagole enokratnega djanja; n. p. vzdignem, dregnem, poklekнем.

Drugo plemo obseže glagole, ki povejo, da djanje dle časa terpi. Ti so glagoli terpečega djanja; n. p. klečim, gledam. — Tretjega plemena glagoli nampovejo, da

se djanje večkrat ponovi ali poverne; n. p. vzdigujem, dregam, poklekujem. Taki so ponavljavni ali glagoli večkratnega djanja.

Glagoli enokratnega djanja se prištevajo zveršivnim, glagoli terpečega in večkratnega djanja pa nezveršivnim glagolom.

Vsega skup je tedaj devetero glagolov v slovenskem jeziku: 1. Prehajavni, 2. neprehajavni, 3. vračivni, 4. neosebni, 5. nezveršivni, 6. zveršivni, 7. glagoli enokratnega, 8. terpečega, in 9. večkratnega djanja.

(Dalje sledi.)

Kratkočasnica.

Ko ni bilo nekega dne nikogar doma, so otroci tako dolgo razsajali, dokler je eden okno vbil; zakaj star pregovor pravi: Ples imajo miši, kedar ni mačke v hiši. Ko oče domu pridejo, in okno razbito vidijo, vprašajo, kdo da je to storil. „Jaz ne, jaz tudi, jaz tudi ne“, odgovarjajo zaporedoma otroci. Nobeden ni hotel kriv biti. — Oče nato še enkrat vsakega posebej poprašajo, ali vsaki je rekel, da ga on ni.

„Prav“ — povzamejo oče — „položite zdaj sleherni en prst vstric na mizo. Potem vzamejo oče nož v roko rekoč: „Tistemu, ki je okno vbil, bom odmah prst odsekal!“ — in zamahnejo. Matiček pa, ki je bil okno vbil, strahoma, kot bi trenul, prst zmakne, in se tako prodá. Ni bilo drugače, kot da je moral zato nekoliko leskove masti pokusiti. Pravijo, da ta mast zlo peče.

Smešnica.

Kmet pride v veliko mesto in pogleda pri tleh skozi odperto okno berhke hiše poleg neke prodajavnice ali štacune, kjer je popred nekaj kupoval. „Kaj imate pa tukaj na prodaj?“ — poprašá gospoda, ki je v stanici nekaj pisal. — „Osle“, mu odgovori ošabnež. — „No, kakor vidim, gredo dobro izpod rok, ker je en sam ostal“, jo zaroni kmet še bolj debelo, in gre svoj pot.